

Список використаної літератури

1. Дерябина М. Институциональные аспекты постсоциалистического переходного периода / М. Дерябина // Вопросы экономики. — 2001. — №2. — С. 108 — 124.
2. Клейнер Г. Б. Эволюция институциональных систем / Г. Б. Клейнер. — М.: Наука, 2004. — 240 с.
3. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт. — М.: Фонд экономической книги Начала, 1997. — 180 с.
4. Олейник А. Институциональная экономика / А. Олейник. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 416 с.
5. Чухно А. Институціоналізм: теорія, методологія, значення / А. Чухно // Економіка України. — 2008. — №6. — С. 4 — 13.
6. Davis L. Institutional Change and American Economic Growth: A First Step towards a Theory of Institutional Innovation / L. Davis, D. North. — Journal of Economic History. — 1970. — Vol.30. — №1. — С. 131 — 149.
7. <http://www.info-library.com.ua>
8. <http://www.readbookz.com>.

В статье обобщены научные взгляды теорий развития институциональной среды. Сосредоточивается внимание на связи институциональной среды и инновационной деятельности.

Ключевые слова: институциональная среда, инновационная деятельность, экономика знаний, конкурентоспособность, глобализация.

The views of scientists concerning institutional environment are summarized in the article. The main focus is made upon link of institutional environment and innovative activity.

Key words: institutional environment, innovative activity, knowledge economy, competitiveness, globalization.

Дата надходження в редакцію: 20.02.2012 р.

Рецензент: д.е.н., професор Л.І.Михайлова

УДК: 332.145:338.439

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ХАРЧОПРОДОВОЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Н.Т. Шадура-Никипорець, к.е.н., доцент, Чернігівський державний технологічний університет

У статті розглядаються проблеми підвищення ефективності функціонування продовольчої сфери та регіональної господарської системи на основі використання інноваційно-інвестиційної моделі розвитку харчопродовольчого комплексу регіонального рівня.

Ключові слова: регіональний харчопродовольчий комплекс, мультиплікатор, інноваційно-інвестиційна модель розвитку, розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На думку доктора економічних наук В. Захарченка, "в сучасних умовах ключовим для всіх регіонів України, навіть аграрно-індустріальної спеціалізації, є інноваційна та інвестиційна стратегія" [4]. погоджуючись з його твердженням, вважаємо, що за сучасних умов стратегія регіонального розвитку повинна базуватись на інноваційно-інвестиційній моделі, зміст якої полягає у прискореному розвитку високотехнологічних виробництв, спроможних виробляти продукцію з високою доданою вартістю, формуванні експортного потенціалу цих виробництв, підвищенні технологічного рівня підприємств завдяки прогресивним вітчизняним технологіям і світовим науково-технічним досягненням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних основ ефективного функціонування продовольчої сфери в регіоні та практичних рекомендацій що-

до її розвитку зробили такі науковці, як Борщевський П. [8], Бутко М.[1], Гончаров В., Дейнеко Л.[7], Коваленко А.[7], Кропивко М., Лебединський Ю., Лисецький А., Мармуль Л., Опацький Л., Паламарчук М., Саблук П., Сичевський М., Чернюк Л. [9] та інші.

У роботах цих вчених [1; 7; 8] закладене вагоме теоретико-методологічне підґрунтя для дослідження проблем функціонування сфери продовольчого забезпечення населення країни та її регіонів. Однак трансформаційні процеси сучасності, вагомість продовольчої сфери у національній економіці та її соціальна спрямованість визначають необхідність поглиблення досліджень моделей її розвитку у складі продуктивних сил регіону за обставин посилення міжгалузевої інтеграції.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження впливу використання інноваційно-інвестиційної моделі розвитку продо-

льчої сфери на результати функціонування її суб'єктів та регіональної господарської системи загалом.

Виклад основного матеріалу. Для виявлення стратегічних пріоритетів інноваційно-інвестиційної моделі регіонального розвитку важливим аспектом дослідження на мезорівні є визначення ступеня тісноти взаємозв'язків між видами діяльності регіональної господарської системи. Як зазначає професор А. Мельник, за умови обмеженості ресурсів і відсутності чіткого відпрацювання на макро- та мезорівнях критеріїв відбору пріоритетів прогресивних структурних реформ, важливо враховувати здатність конкретної галузі мультиплікативно впливати на розвиток суміжних сфер, адже інвестування у високомultiплікативну галузь здатне зумовити позитивні екстерналії щодо санації інших виробництв. Максимальний ефект мультиплікації структурних зрушень промислово розвинених країн світу досягається в галузях з максимальним коефіцієнтом кореляції щодо інших сфер виробництва чи ВВП [6].

Тісноту взаємозв'язків окремої сфери виробництва регіону з іншими видами діяльності можна аналітично оцінити за допомогою коефіцієнтів кореляції обсягів продукції. В рамках нашого подальшого дослідження з метою підтвердження доцільності, за умов дефіциту фінансових ресурсів, використання висококорельованих видів діяльності в ролі точок росту регіональної господарської системи, у якості пілотного обрано Чернігівський регіон. Проведені нами емпіричні дослідження виявили, що серед основних видів господарської діяльності Чернігівської області три сфери регіонального виробництва мають найбільш тісні зв'язки з переважною більшістю сфер господарювання: виробництво харчових продуктів та напоїв, транспорт і зв'язок, торгівля. Усереднений коефіцієнт кореляції для зазначеної групи галузей набув значення 0,86 і наочно демонструє, що використання інноваційно-інвестиційної моделі розвитку для зазначених сфер здійснить значний позитивний вплив на переважну більшість видів діяльності у регіоні. Це є підтвердженням їхньої ядроформуючої ролі у розвитку регіональної господарської системи Чернігівської області.

Важливо відмітити, що виробництво продуктів харчування відноситься до сфер діяльності зі значним мультиплікативним потенціалом, тобто забезпечує можливості розвитку значної кількості суміжних видів діяльності регіону, особливо для економіки України, де у структурі витрат домогосподарств на придбання продуктів харчування приходить близько 50% [6]. Агреговано вплив зростання продовольчої сфери на економічний розвиток регіону можна оцінити за допомогою змін валового регіонального продукту (ВРП).

Розглянемо більш детально механізм впливу на ефективність регіонального розвитку використання інноваційно-інвестиційної стратегії функціонування регіонального харчопродовольчого комплексу (РХПК), котрий являє собою інтегроване міжгалузеве формування, що об'єднує господарюючі суб'єкти, функціонування яких спрямоване на розвиток продуктивних сил, гармонізацію соціальних відносин, максимальне задоволення потреб населення в якісних харчових продуктах з мінімальними витратами територіальних ресурсів та раціональним природокористуванням. Базуючись на ієрархічних підходах до функціонально-компонентної структури міжгалузевого комплексу, в якості основних блоків РХПК виділено ультраструктуру, діяльність якої спрямована на безпосереднє виробництво якісних, екологічно чистих продуктів харчування відповідно до потреб суспільства, та інфраструктуру, роль якої полягає у забезпеченні ефективного функціонування суб'єктів ультраструктури та РХПК загалом.

Залучення додаткових інвестицій у поліпшення функціонування інфраструктури та ультраструктури РХПК супроводжується різноманітними результатами (ефектами). Ефект (економічний, соціальний, екологічний, ресурсний, науково-технічний, податковий) виникає не лише у підприємств РХПК, а й у інших суб'єктів регіональної економіки. В результаті поліпшення взаємозв'язків у межах РХПК виникають прямі (внутрішні) ефекти. Оскільки процеси функціонування РХПК є нелінійними, тобто результати їх прояву принципово різняться для різних за рівнем розвитку, розміщенням, структурою та спеціалізацією РХПК, а самі результати зазвичай не мають прямої залежності від обсягів використаних ресурсів, то автори вважають за доцільне скористатись у дослідженнях теорією синергізму.

Під синергійним ефектом [2; 3; 11], як одним з основних мотивів утворення інтегрованих структур, в тому числі і РХПК, розуміється зростання ефективності діяльності за рахунок поєднання, інтеграції, злиття окремих частин в єдину систему на основі отримання ефектів синергії, коли позитивний ефект від взаємодії учасників об'єднання всередині системи перевищує суму ефектів діяльності кожного учасника окремо [2].

Пропонуємо в межах нашого дослідження під синергійним ефектом взаємодії підприємств у рамках РХПК розуміти зміну ефективності діяльності підприємств внаслідок взаємодії з іншими економічними організаціями, що зумовлюється виникненням так званого системного ефекту (ефекту емерджентності) та супроводжується частковою втратою кожним з партнерів їх стратегічної автономності (або незалежності у прийнятті стратегічних рішень).

Ефекти синергії збільшують можливості отримання позитивного ефекту від нової якості

нелінійних динамічних взаємозв'язків між елементами РХПК та РХПК і його оточенням.

Характеризуючи появу синергійних ефектів, що виникають внаслідок інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в рамках РХПК, з урахуванням існуючих теоретико-практичних розробок [2; 3; 11] виокремимо сфери їх прояву:

– синергія сфери виробництва, яка призводить до максимального використання виробничих потужностей, до економії накладних витрат, тобто підвищує ефективність використання техніко-технологічних потенціалів;

– синергія сфери управління, пов'язана з перевагами корпоративного управління, що забезпечує передумови для більш повної реалізації управлінських потенціалів галузевого, міжгалузевого і регіонального рівнів;

– синергія сфери НДКР, котра реалізується через нарощення науково-дослідних потенціалів суб'єктів у рамках РХПК;

– синергія сфери трудових відносин, що може бути досягнута шляхом впровадження моделей стимулювання праці персоналу та виникає внаслідок нарощення кадрового потенціалу, оскільки зростають можливості навчання, обміну досвідом, внутрішньої ротатії кадрів тощо;

– синергія сфери фінансів, пов'язана з утворенням нових можливостей раціональної організації фінансово-валютних операцій за рахунок спільного фінансування та проявляється через повнішу реалізацію фінансових потенціалів суб'єктів у межах РХПК;

– синергія сфери диверсифікації, котра пов'язана із розширенням сфери діяльності підприємства і переміщенням ресурсів між зонами господарювання у межах РХПК на основі перефільювання, аутсорсингу, інсорсингу тощо;

– синергія сфери збуту, котра оцінюється як ефекти від поєднання збутових потенціалів розрізнених підприємств у межах РХПК та виникає внаслідок переваг підприємств комплексу з погляду маркетингу, реклами, дослідження ринку, спільного розподілу тощо;

– синергія сфери інвестування як мультиплікативний ефект від використання інвестиційних можливостей кожного окремого учасника ХПК регіону.

Важливо звернути увагу, що отримання ефектів синергії збуту проявляється на рівні РХПК в цілому як синергія інвестування. Синергія інвестування є мультиплікативним ефектом від використання інвестиційних можливостей кожного структурного підрозділу, які розміщені у межах території регіону. Досягти синергії інвестування можливо на основі постійного реінвестування.

Основні прояви синергійних ефектів, що спричинені інвестиційно-інноваційним розвитком РХПК можуть набути форми: зростання обсягів реалізації продуктів харчування; підвищення яко-

сті продуктів харчування; зростання виручки та прибутку підприємств комплексу; зниження матеріало- та енергомісткості виробництва; підвищення курсу акцій компаній комплексу та рівня капіталізації; диверсифікація виробництва; створення та освоєння нових технологічних процесів тощо.

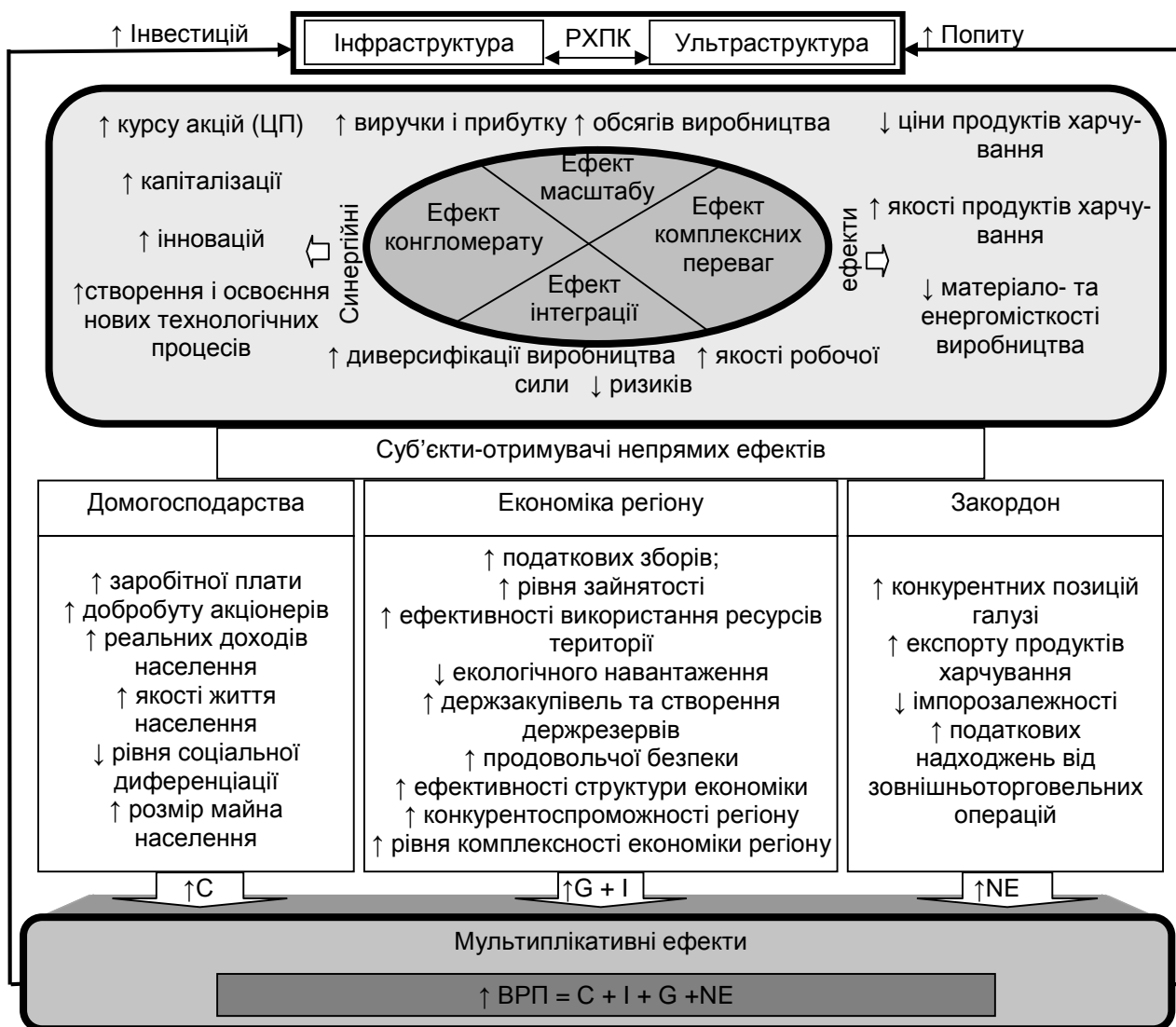
У той же час вигоди від інтеграції і комплексного розвитку РХПК не вичерпуються тільки синергійними ефектами, які проявляються в рамках самого РХПК, оскільки багато в чому ефекти спільної дії носять характер не тільки короткострокових, а і довгострокових змін зовнішнього середовища – джерела генерації зазначених змін.

Окрім внутрішніх ефектів, які проявляються в рамках РХПК, також утворюються опосередковані ефекти (зовнішні). Вони проявляються через результати, отримані основними макроекономічними суб'єктами регіональної економіки (домогосподарства, регіон, закордон). При цьому виникає мультиплікативний ефект, який в загальному підсумку відображається прирощенням валового регіонального продукту (ВРП) (рис. 1).

Оцінити вплив інвестування інноваційного розвитку РХПК на загальну ефективність функціонування регіону можна за допомогою мультиплікатора розвитку РХПК, який показує, на скільки зросте ВРП при вкладанні інвестицій у розвиток РХПК.

Сучасна економіка [5; 12] розглядає мультиплікаційний процес у часі, тобто використовують динамічну теорію мультиплікатора. За цією теорією мультиплікація вже не розглядається як короткотерміновий акт, а отже, мультиплікаційний ефект є ефектом довгострокової загальноекономічної рівноваги. Головна особливість прояву мультиплікаційного ефекту полягає у тому, що прирощення ВРП за своєю величиною перевищує первинні вкладення в розвиток РХПК, які можуть бути вербально представлені у низці взаємозумовлених процесів.

Додаткові капіталовкладення у будівництво, реконструкцію чи модернізацію об'єктів інфраструктури та ультраструктури РХПК трансформуються у формі залучення висококваліфікованих фахівців, використання капіталомісткого новітнього високопродуктивного обладнання, освоєння передових технологій, суміщення операцій обслуговування, ліквідації дублюючих функцій та розширення якості, асортименту і своєчасності надання послуг, підвищення екологічності продукції та виробництва. Всі ці трансформаційні процеси в якості прямого впливу спрямовані на зниження сумарних витрат підприємств ультраструктури, покращення якості товарів, приведення у відповідність структури товарів смакам та запитам споживачів, зниження їх матеріало- й енергомісткості, диверсифікації виробництва та максимізації прибутку, що у загальному підсумку забезпечить зростання обсягів виробництва продовольства.

↑ – зростання (підвищення); ↓ – зниження; С – споживання домашніх господарств; I – інвестиції; G – державні закупівлі товарів і послуг; NE – чистий експорт

Рис. 1. Синергійні ефекти та механізм дії мультиплікатора розвитку РХПК

Зазначені зміни призведуть до поліпшення конкурентних позицій вітчизняних товаровиробників продовольчих товарів як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках за рахунок підвищення співвідношення якості та ціни продуктів харчування.

Зовнішні прояви цього можна оцінити за рахунок збільшення обсягів реалізації продуктів харчування на міжнародних ринках (експорт), зменшення обсягів споживання імпортованих продуктів харчування та зниження імпортозалежності регіонального виробництва. Зростання обсягів реалізації і харчових продуктів, і послуг в межах РХПК, викликані дією синергійних ефектів, спонукатиме зростання зайнятих у цій сфері, підвищення рівня їх заробітної плати, дивідендів акціонерів та реальних доходів населення регіону. Це вплине на сукупний регіональний попит на продовольчому

ринку (частку з додаткових доходів населення спрямує на збільшення споживання продуктів харчування). Зростання попиту на продукти харчування спровокує подальше довготривале розширення масштабів виробництва РХПК.

Зазначені зміни призведуть до збільшення надходжень до бюджету, створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості в регіоні, поліпшення показників продовольчої безпеки, зростання ефективності структури регіональної економіки, що в підсумку створить можливість додаткового фінансування державних закупівель продуктів харчування для бюджетних установ і державного резерву та цільового інвестування.

Окрім вищезазначеного, розширення однієї сфери виробництва в межах регіону (виробництво продуктів харчування) зумовлює зростання попиту на товари виробничого призначення (за-

соби праці та предмети праці). Таким чином, можна стверджувати, що якісні поліпшення в організації функціонуванні РХПК знайдуть зовнішні прояви у поведінці всіх макроекономічних суб'єктів регіональної економіки. Зростаючі обсяги реалізації продуктів харчування РХПК слугують передумовою розширення масштабів виробництва та рівня концентрації як ультраструктури, так і інфраструктури ХПК, котре буде здійснюватися за рахунок подальшого спрямування частки отриманого прибутку в нові інвестиції та нести не одноразовий характер, а набуде форми обороту капіталу за формою розширеного відтворення. Важливою перевагою зазначеного процесу є переважання інтенсивних факторів зростання, спричинених односпрямованою зміною двох взаємозумовлених факторів: з одного боку створюються умови для здійснення чистого інвестування з метою розширення виробництва продуктів харчування, з іншого – відбувається зростання платоспроможного попиту на продукти харчування. За рахунок такої взаємодії одночасно збалансовано підвищуються потенційні можливості і потреби продовольчої сфери регіону.

Поетапне проходження всіх стадій розширеного відтворення РХПК призведе до зростання доданої вартості, створеної всіма видами діяль-

ності в межах комплексу та збільшить ВРП. Ступінь впливу мультиплікативного прирощення ВРП, спричинене інвестуванням розвитку РХПК, буде визначатися вагомістю даної сфери виробництва у створенні регіонального продукту та часткою доданої вартості у її ціні.

Загальне прирощення ВРП (Δ ВРП) являє собою суму безпосереднього (викликаного зміною обсягів реалізації продуктів харчування) та індукційованого прирощення ВРП (викликаного опосередкованою зміною обсягів реалізації всіх видів діяльності регіону).

Графічно послідовна схема дії мультиплікатора розвитку РХПК представлена на рис. 2. Початкова регіональна рівновага характеризується точкою E_0 , котрій відповідає величина ВРП₀. Прирощення доданої вартості РХПК, що виникає внаслідок зростання інвестицій у розвиток РХПК, зміщує графік сумарної доданої вартості регіону вгору на величину Δ ВРП_{ХПК} (точка L). Така зміна доданої вартості відобразиться у зростанні ВРП на таку ж величину Δ ВРП_{безп} = Δ ВРП_{ХПК} (точка J). ВРП набуде значення ВРП_{ХПК}, однак, потрапивши до стану рівноваги економіка регіону не набуде статичного значення, а продовжить реагувати на попереднє розширення.

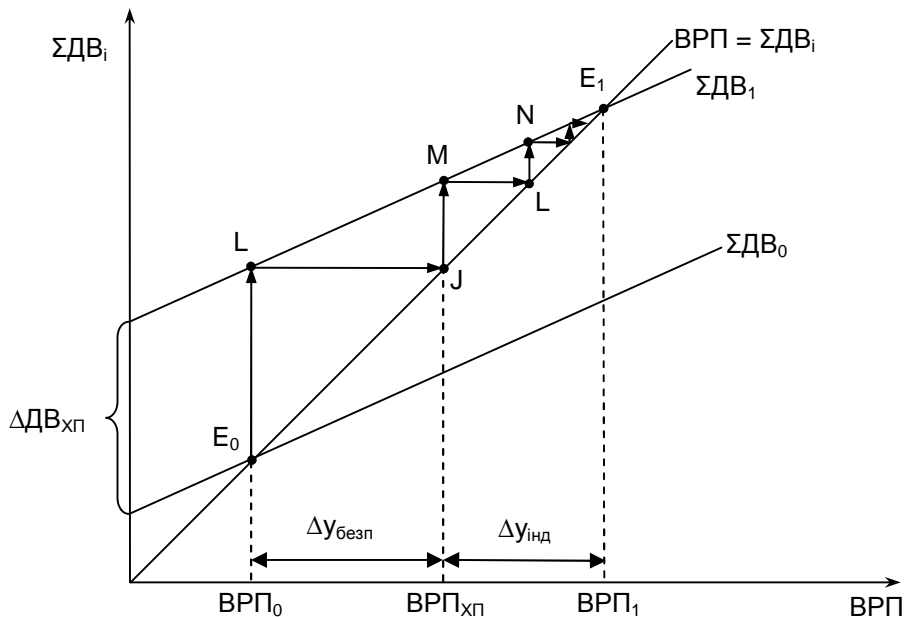

Рис. 2. Схема дії мультиплікатора розвитку РХПК

За рахунок “спровокованого” РХПК розширення суміжних з ним галузей відбудеться прирощення доданої вартості й економічний стан переміститься у точку M. На таку ж величину зро-

сте і ВРП, перемістившись у точку L (JM = ML).

Прирощення масштабів виробництва суміжних галузей надасть поштовх для подальшого розширення економіки регіону (точка N) та при-

рошення ВРП. Така ланцюгова реакція буде відбуватися, доки економіка не прийде до точки E_1 , котрій відповідає величина ВРП₁. Загальна зміна ВРП (Δ ВРП) являє собою суму безпосереднього та індукційованого прирощення ВРП. Величина індукційованого прирощення ВРП, що спричинене ланцюговою реакцією суміжних видів діяльності регіональної економіки, визначається перш за все рівнем комплексності і пропорційності розвитку регіональної економіки: чим більш тісний взаємозв'язок між галузями економіки регіону, тим більшою буде ланцюгова реакція за рахунок індукційованого прирощення ВРП.

Проведені нами дослідження дозволили виявити, що основними факторами інноваційно-інвестиційної моделі розвитку РХПК, котрі впливають на розвиток господарської системи регіону, є обсяг реалізації продуктів харчування, кількість інновацій та величина інвестицій.

Розрахована за матеріалами Чернігівського регіону [10] модель набула вигляду:

$$\text{ВРП} = 7097,36 + 3,27 \cdot X_1 + 5,50 \cdot X_2 + 24,42 \cdot X_3, (1)$$

де ВРП – валовий регіональний продукт, млн. грн.;

X_1 – обсяг виробництва харчових продуктів та напоїв, млн. грн.;

X_2 – кількість впроваджених інновацій (технологічних процесів та видів продукції), одиниць;

X_3 – інвестиції в основний капітал, млн. грн.

Розрахунок на основі даної моделі теоретичних значень ВРП за п'ять років (2006-2010 рр.) підтверджує достовірність моделі, оскільки точність розрахункових величин коливається лише в межах 1% та забезпечує об'єктивність її використання у практичній діяльності з метою розробки напрямів розвитку та прогнозування продовольчої сфери регіону.

Представлена модель засвідчує, що найбільш вагомим фактором зростання ВРП при використанні інноваційно-інвестиційної моделі розвитку ХПК Чернігівського регіону є обсяг інвестицій у сферу виробництва продуктів харчування та напоїв. Еластичність ВРП щодо цього фактору становить 2,134, тобто при зростанні обсягів інвестицій у сферу виробництва продуктів харчування на 1%, величина ВРП зростає на 2,134%. Однак, зважаючи на обмежений обсяг інвестування продовольчої сфери регіону протягом останніх років, найбільший вплив на зростання ВРП у досліджуваному періоді здійснювала динаміка обсягів виробництва продуктів харчування.

Висновки з дослідження. Функціонування РХПК на основі використання інноваційно-інвестиційної моделі дозволить перетворити продовольчу сферу на точку зростання регіональної господарської системи і забезпечить умови її сталого розвитку.

Список використаної літератури

1. Бутко М.П. Агропромислова інтеграція як шлях активізації аграрного виробництва / М.П. Бутко, В.С. Родін // Агросвіт. – 2010. – №3. – С.10-13.
2. Васильєв О. Синергетичні підходи в економічній теорії / О. Васильєв // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 75-78.
3. Гонта О.І. Синергетичний підхід до формування політики транснаціоналізації економіки регіонів / О.І. Гонта // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2009. – №2 (3). – С. 77-90.
4. Захарченко В.І. Стратегічні пріоритети розвитку регіону (на прикладі Вінницької області) / В.І. Захарченко // Економічні науки. Серія "Регіональна економіка". Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 5 (17). – Ч. 2. – 2008. – С.37-48.
5. Общая теория занятости, процента и денег Серия: Классики экономической науки – XX век / Джон Мейнард Кейнс. Переводчик Н. Любимова. – М.: Издательство: Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
6. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону: трансформаційні процеси та їх інституційне забезпечення: [монографія] / Кол. авт.; За ред. д.е.н., проф. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 608 с.
7. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку / Л.В. Дейнеко, А.О. Коваленко, П.І. Коренюк, Е.І. Шелудько; За ред. Б.М. Данилишина. – К.: Наук. Думка, 2007. – 276 с.
8. Регіональні агропромислові комплекси України / За ред. акад. УААН П.П. Борщевського. – К.: Наук. думка, 2006. – 261 с.
9. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: [текст] / Л.Г. Чернюк, Д.В. Клиновий. – К.: Ун-т "Україна", 2004. – 245 с.
10. Статистичний щорічник "Чернігівщина 2010" [текст] / За редакцією Д.А. Ашихміної. – Чернігів: Головне управління статистики у Чернігівській області, 2011. – 503 с.
11. Хакен Г. Синергетика. Иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах: Пер. с англ. / Г. Хакен. – М.: Мир, 1985. – 419 с.
12. Шишкіна К.М. Моделирование деятельности региона с использованием ценового эффекта мультипликации [Електронний ресурс] / К.М. Шишкіна. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2009_46.

В статті розглянуті проблеми підвищення ефективності функціонування продовольственої сфери і регіональної господарської системи на основі використання інноваційно-інвестиційної моделі розвитку пищепродовольственого комплексу регіонального рівня.

Ключеві слова: регіональний пищепродовольствений комплекс, мультиплікатор, інноваційно-інвестиційна модель розвитку, розвиток.

The article discusses the problem of improving the efficiency of the food sector and regional economic systems through the use of innovation and investment model of development Foodstuff complex regional level.

Key-words: region Foodstuff complex, multiplier, The innovation and investment model of development, development.

Дата надходження в редакцію: 26.01.2012 р.

Рецензент: к.е.н., професор В. М. Жмайлов

УДК 631.158

НАРОЩЕННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ГАЛУЗІ РОСЛИНИЦТВА

Л.О. Дашутіна, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

С.Ю. Лях, Сумський національний аграрний університет

У статті розкрито суть понять «інновації» та «інноваційна діяльність». Досліджено інструменти реалізації інноваційних заходів та проаналізовано ефективність їх застосування. Розглянуті сучасні умови застосування інновацій на прикладі конкретних підприємств, а також проаналізовані показники ефективності впровадження інновацій у рослинництво.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нестабільна політична ситуація на теренах української державності, нестійка і несформована законодавча база (наприклад Закон України «Про ринок землі в Україні»), не спроможна підвищувати економічну стабільність, запровадження відкритості ринків на території нашої держави, менталітет людини пострадянського світогляду, невміння правильно вести бізнес – ось ці причини, які найближчим часом потрібно подолати в контексті розгляду української проблеми запровадження інноваційної техніки і технологій у сільське господарство і збільшення інвестицій в нашу країну загалом. Внаслідок зниження платоспроможності товаровиробників у сільському господарстві спостерігається спад рівня технічної забезпеченості, темпів оновлення матеріалотехнічної бази. Це приводить до здійснення неповного обсягу технологічних операцій та проведення їх із запізненням, що, в свою чергу, зумовлює зниження врожайності сільськогосподарських культур, зменшення обсягів продукції, зниження її якості, значних затрат і підвищення її собівартості. А також до нездатності конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринку.

Запровадження інноваційних технологій в технологічну, маркетингову та організаційну сферу сприяє економічній та соціальній ефективності сільськогосподарського виробництва. Вирішення проблем активізації інноваційної діяльності підприємств - головна запорука здійснення успішних ринкових реформ. Крім того, досвід розвинутих країн свідчить, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку сільського господарства. Її результативність залежить від професійного рівня наукових кадрів та спеціалістів сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемі інноваційної діяльності та організаційно-економічному механізму ведення сільськогосподарського виробництва в аграрних підприємствах присвячені праці відомих вчених-економістів, зокрема: В.Г. Андрійчука, А.П. Гайдуцького, О.І. Дація, М.Ф. Кропивко, В.Я. Амбросова, М.Я. Дем'яненка, І.В. Курцева, Г.М. Ніконова, П.Т. Саблука та ін.

Формулювання цілей статті. Виявлення позитивних сторін, щодо застосування інноваційних технологій в аграрному виробництві.

Викладення основного матеріалу дослідження. Ефективний розвиток сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах ґрунтується на нових інноваційних принципах господарювання. Сутність інноваційної діяльності полягає у поєднанні поступального розвитку науки, техніки й аграрного виробництва.

Нововведення – це новостворені або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, також організаційно – технічні рішення виробничого, адміністративного та комерційного характеру, що суттєво поліпшують структуру та якість виробництва. Процес застосування вперше в виробництві нових наукових здобутків започатковує інноваційну діяльність.

Згідно із законодавством України інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на вико-